

A high-angle photograph of a person's legs and feet walking on a road with yellow zebra stripes. The person is wearing light-colored trousers and light-colored shoes. The road is dark asphalt, and the stripes are bright yellow. The person's shadow is cast on the road to the left.

Jít

vlastní

cestou

Jeff Goins

The logo for 'portál' features a stylized, semi-circular shape composed of horizontal lines of varying lengths, creating a sense of depth and movement.

portál

Jít vlastní cestou

Jeff Goins

Původní anglické vydání:

Jeff Goins, *Art of Work*

© 2015 by Jeff Goins

Published by arrangement with Thomas Nelson,
a division of HarperCollins Christian Publishing, Inc.

České vydání:

Translation © Pavla Le Roch, 2019

© Portál, s. r. o., Praha 2019

ISBN 978-80-262-1451-9

Obsah

Autorova poznámka	6
Úvod	8
<i>Rakovina, která nedokázala zastavit triatlonistu</i>	
Příprava	19
1 Naslouchejte svému životu	20
<i>Není to nic nového, víte to už dávno</i>	
2 Učedníkem díky náhodě	44
<i>Učitel se objeví ve chvíli, kdy to žák nejméně čeká</i>	
3 Bolestná praxe	64
<i>Když nestačí něco zkoušet</i>	
Jednání	87
4 Stavění mostů	88
<i>Skok, který nebyl skokem</i>	
5 Body obratu	109
<i>Proč je neúspěch vaším přítelem</i>	
6 Portfoliový život	126
<i>Nový druh mistrovství</i>	
Dovršení	145
7 Vaše vrcholné dílo	146
<i>Jak vypadá odkaz</i>	
Závěr	165
<i>Práce není nikdy hotová</i>	
Poděkování	177
Příloha	179
<i>První kroky vaší cesty</i>	
Poznámky	186

Mým sourozencům: Nikki, Marisse a Patrickovi
Ať se vám podaří ve světě uspět.

Autorova poznámka

„To, co se ti přihodilo, je vzácné,“ řekl mi můj kamarád Mark chvíli před tím, než jsem učinil jedno z nejdůležitějších životních rozhodnutí – opustit zaměstnání a stát se spisovatelem na plný úvazek. Shodou okolností se navíc můj poslední den v práci kryl s mými třicátinami, které byly v mém životě přelomovým okamžikem v mnoha ohledech. Je však pravda, že samotný den byl méně významný než proces, jímž jsem k tomuto rozhodnutí dospěl.

Když se mě ptají, jak jsem se do tohoto bodu dostal, mám co dělat, abych odpověděl inteligentně. Zkušenost s nalezením svého poslání může být tajuplná i pragmatická. Vyžaduje úsilí, i když se občas zdá, jako by se vám to jen tak *přihodilo*. Pochopil jsem, že najít smysl svého života je spíš cesta než plán: jsou na ní odbočky a zákruty, které byste nikdy nečekali. Nakonec vás tato překvapení dovedou k vašemu osudu. A jakmile dospějete k tomu, co považujete za svůj úděl, uvědomíte si, že je to jen další část oné cesty.

Tato kniha je vylíčením takové cesty, stejně jako popisem jednotlivých kroků, které vám ukážou směr.

Zdá se, že každý hledá smysl svého života, něco, co uspokojí jeho nejhlubší tužby. Věřím, že to „něco“ je poslání. Co to ale je? Toto slovo používám střídavě ve významu *životního poslání* a *životní práce*, ale docela jednoduše řečeno, je tím, pro co jste se narodili.

Když jsem na tomto projektu začal pracovat, myslel jsem si, že znám proces, jakým člověk naplňuje své sny, ale to, co

jsem zjistil, mě překvapilo. Objevit své poslání nakonec není zdaleka tak jednoduché. Tato cesta je pro každého jiná, ale neustále se na ní vynořují společná témata. Když se nad nimi zamyslíme, dokážeme identifikovat vzorec, který nám pomůže vlastní poslání trochu lépe pochopit.

Co kdyby to, co se mi přihodilo, nebylo tak vzácné? Co když má své poslání každý? Tato otázka byla popudem k tomu, abych se na onu cestu vydal. Lidé, jejichž příběhy se objevují v této knize a z nichž mnohé jsem osobně vyzpovídal, nejsou výjimeční v tom smyslu, že byste jejich příběhy už někdy neslyšeli. Nejsou to ani typické případové studie úspěchu, což bylo mým záměrem. Věřím, že díky těmto zdánlivě obyčejným příběhům trochu lépe pochopíme svůj vlastní, který nám často připadá obyčejnější, než bychom chtěli. Některé čtenáře může zklamat subjektivní povaha takové knihy. Je to ale způsob, kterým žijeme své životy – ne jako výzkumné projekty a knižně sdílená poselství, ale jako příběhy prodchnuté emocemi. A v takové zkušenosti nacházíme určité pravdy, které bychom jinak mohli přehlédnout. Doufám, že tyto příběhy k vám budou promlouvat způsobem, jakým to holá fakta nedokážou, a při jejich čtení i u vás dojde ke změně.

Jít vlastní cestou není kniha, kterou jsem napsat zamýšlel, ale taková, kterou jsem napsat měl. Tak je to nejspíš i s posláním. Je to věc, o níž byste si nikdy neřekli, že nastane, obrat ve vyprávění, který spojí všechny linky příběhu, takže si nakonec ani nedokážete představit, že by to mělo být jinak. Napsáním této knihy jsem pochopil, jak spolu životní cíle a poslání souvisejí, a doufám, že totéž se podaří i vám.

Úvod

Rakovina, která nedokázala zastavit triatlonistu

Je totiž mnoho povolání,
ale málo vyvolených.

MATOUŠ 22,14

*Poslání není nějaký pečlivě vytvořený plán.
Je tím, co zůstane, když plán zcela ztroskotá.*

Jednoho červnového večera roku 2000 nešel Eric Miller na firemní setkání, protože jeho pětiletý syn měl zápas v teeballu, dětské variantě baseballu. Během zápasu si on i jeho žena Nancy všimli, že jejich malý Garrett má problémy s umístěním míčku na stativ a vypadalo to, že má problémy s rovnováhou. Dělalo jim to starost, a tak ho odvedli k doktorovi, který je okamžitě objednal na CT. Když je požádali, aby počkali v oddělené čekárně, Eric věděl, že je něco špatně. Jako pracovník ve zdravotnictví dobře znal účel takové místnosti. Byla pro lidi, kteří měli obdržet špatnou, někdy strašnou zprávu. Bylo šest večer.¹

V půl dvanácté následujícího dne byl Garrett přijat do dětské nemocnice v Denveru ve státě Colorado a okamžitě odeslán na operaci. Následující ráno, 24. června, vyjmuli lékaři ze zadní části hlavy tohoto pětiletého chlapce nádor velikosti golfového míčku. Diagnóza zněla *medulloblastoma* – což je pojem, který by podle slov jeho otce nemělo žádné dítě nikdy znát.² Následkem operace Garrett oslepl, oněměl a byl paralyzován. Byl připojen na dýchací přístroje, musel se znovu od začátku učit chodit, mluvit a chodit na záchod. I kdyby se mu to všechno nějakým zázrakem podařilo, stále měl pouze padesátiprocentní šanci, že se dožije svých deseti let.

Millerovi začali počítat dny, které jim se synem zbývají.

Jednoho dne uprostřed léčby rakoviny si Eric při pohledu na svého syna uvědomil, jak se Garrettovi krátí čas, který mu v životě zbývá. Navzdory problémům, které měl tento malý chlapec před sebou, a starostem, které jim to dělalo, mu něco došlo. Bylo to jakési zjevení. Přestože pracoval ve

zdravotnictví, v oboru, „kde se lidem neustále krátí čas“, uvědomil si, že se mýlí. Nebyl to Garrettův život, který mohl každou vteřinou skončit – byly to životy jich všech. Nikde nebylo psáno, že kdokoli z Millerovy rodiny Garretta přežije.

„Svůj život musíme žít celou dobu,“ řekl mi Eric. „Protože nikdo z nás nemá zaručeno, že tu za jednu dvě hodiny stále bude.“ Bez ohledu na to, kolik času jim zbývalo, se Millerovi rozhodli, že budou žít svůj život naplno.

Když Garretta přesunuli z jednotky intenzivní péče a odpojili ho od dýchacího přístroje, jeho otec si říkal, jestli vůbec někdo dokáže pochopit, jak se cítí. Seděl u nemocničního okna a modlil se za zachování aspoň malé naděje, která jeho rodině zbývala a jež teď byla ohrožena.³ Bylo to přibližně ve stejné době, kdy si přečetl příběh Matta Kinga, inženýra z IBM a světového tandemového cyklisty, který byl shodou okolností slepý.⁴

Na podzim vzal Eric svého syna na setkání s Mattem Kingem v rámci nedalekého cyklistického závodu, kde měl Garrett příležitost se posadit na tandemové kolo, stisknout řídítka a pod nohama ucítit pedály. Byl to první den, kdy se Garrettovi „rozsvítilo“. Rozhodl se, že chce jet znovu, a on ani jeho otec netušili, že je to začátek procesu, který změní život nejen jim, ale i mnoha dalším lidem.

O pár měsíců později řekl Garrett své matce, že si chce zkusit jízdu na kole. Nebyla si jistá, ale on trval na svém. V té době už znovu částečně viděl a byl schopen chodit, i když jen málo. S pomocí své matky se Garrett vyšplhal na staré kolo a začal šlapat. Brzy jeho nohy šlapaly rychleji, než byla matka schopna běžet, on se jí vyškubl a – byť jen na malou chvíli – pocítil svobodu, kterou znával předtím, než nad jeho tělem převzala vládu rakovina. Téhož dne mu otec přinesl zbrusu nové tandemové kolo, aby na něm spolu mohli jezdit.

O šest měsíců později, 24. června 2001, po roce ozařování a chemoterapie, projel šestiletý Garrett cílem svého prvního triatlonu. Jeho otec běžel za ním a tlačil jeho kolečkové křeslo. Na den to byl přesně rok od oné první operace, která ho tak oslabil.⁵ Pro dvojici otce a syna, která toho tolik vytrpěla, byl tento první závod způsobem, jak mohli světu, a možná i sami sobě, oznámit, že nedovolí, aby jim malý nádor zabránil žít a radovat se ze života. Díky klinické léčbě ho mohli rodiče do závodu zapsat a Garrettovy šance na přežití se nyní zvýšily na 90 %.

To bylo před čtrnácti lety.

Od první operace před tolika lety, po níž zůstal téměř zcela ochrnutý, se Garrett zúčastnil víc než dvanácti triatlonů se svým otcem a několika dalších sám. Jeho zrak, i když se plně neobnovil, se vrátil na úroveň, kdy byl schopen vidět rozmazané objekty a tvary. Stále byl považován za nevidomého, ale zvládal dělat věci, které doktoři považovali za nemožné. Bez přehánění je chodícím zázrakem.

* * *

Toto není kniha o zázracích. Je to kniha o tom, jak najít vlastní poslání a zjistit, pro co jste se narodili. Poslání je to, co nemůžete *nedělat*, je odpovědí na odvěkou otázku: „Jak mám naložit se svým životem?“

Existují knihy, ve kterých se píše o tom, jak najít práci svých snů nebo jak se stát odborníkem. Tato není jen jednou z nich. *Jít vlastní cestou* je kniha o povolání (*vocation*), což je slovo, které má více významů, než jaká je jeho původní definice. Slovo *vocation* pochází od latinského *vocare*, což znamená „volat“. Původně se užívalo v náboženském významu jako povolání ke kněžské službě. Po staletí o něm také lidé takto

uvažovali, jako o něčem, co je vyhrazeno pro elitní skupinu lidí, pro těch pár vyvolených, kteří mají to štěstí a jsou povoláni.

Co když tomu tak ale není? Co když je k něčemu takto povolán *každý* z nás?

V této knize se pokusím zrekapitulovat dávný význam slova povolání v širším významu než jako pouhé zaměstnání. Na příbězích obyčejných lidí dokážu, že většina z toho, co si o povolání myslíme – pokud o tom vůbec přemýšlíme –, je mylná. Cesta ke smysluplné práci nemá vždy podobu pečlivě vytvořeného plánu. Někdy je cesta k životnímu poslání chaotickou zkušeností a je důležitější, jak na ni *reagujeme*, než to, co se nám přihodí.

Každá kapitola vypráví příběh jednoho člověka a ilustruje důležitý koncept – jedno ze sedmi stadií poslání. A i když se jednotlivé příběhy liší, všechny jsou si v jedné věci podobné: každý z hrdinů byl nějakým způsobem překvapen tím, co našel. Myslím, že toto je příběh, který bychom dnes měli slyšet častěji a který nám možná pomůže lépe porozumět vlastní cestě. Kde to pochopíme lépe než na příběhu pětiletého chlapce, který porazil rakovinu mozku a pustil se do závodění v triatlону?

Ve svých osmnácti letech má Garrett Rush-Miller na svém štítu poloviční závod Ironman, výstup na Machu Picchu a prestižní ocenění v Americkém skautingu – Eagle Scout. Když není ve škole nebo nepracuje v místní lezecké tělocvičně, tráví čas dobrovolnou prací se zraněnými veterány v rámci charitativní organizace Wounded Warriors. V době, kdy byla tato kniha napsána, se chystal odmaturovat a víc než co jiného si toužil najít dívku.

Poté, co mi Eric e-mailem poslal pár nových novinových výstřížků zachycujících příběh svého syna, zvedl jsem telefon a zavolal mu. S oběma jsem mluvil během Garrettovy

přestávky na oběd a ohromilo mě, jak pozitivní oba byli a jak důležitou roli hraje v celém příběhu úhel pohledu. Bylo to inspirující, ale také dost praktické. Všechno, co dělali, živila snaha přežít, dát životu smysl – a přesně to byl příběh, který dával smysl mně.

Zeptal jsem se Garretta, jestli někdy nepřemýšlel o tom, jak by vypadal jeho život, kdyby tenkrát neminul stativ na míček, kdyby nikdy neměl mozkový nádor a nemusel si projít chemoterapií trvající 64 týdnů.

„Popravdě, o tom jsem nikdy nepřemýšlel,“ připustil.

Jeho otec řekl totéž. „Realita,“ vysvětlil mi Eric, „jsou karty, které jsme dostali, a tak s nimi hrajeme, jak nejlíp umíme.“

Eric Miller se vždycky snažil směřovat svého syna k tomu, co udělat *dokáže*, ne k tomu, co nesvede. A to je drobná lekce, která jim oběma přinesla neuvěřitelnou životní zkušenost. Dar, který Garrettovi dal jeho otec, nebyla ochrana před bolestí či utrpením, jakkoli by si byl Eric přál svého syna takto ochránit. Darem bylo, že pomohl Garrettovi pochopit, že život nedělají výjimečným šance, které dostaneme, ale to, co s nimi uděláme.⁶

Upravit směr cesty za svým posláním

Kdysi jste si možná pohrávali s myšlenkou, že jste se narodili, abyste vykonali něco výjimečného. Ale pak přišla střední škola. Nebo vysoká. A vaši rodiče vás přemluvili, abyste se stali právníkem, a ne pekařem. Jeden profesor vám řekl, že jít na medicínu je moudřejší než odjet do New Yorku a zkusit své štěstí jako herec. A vy jste jim uvěřili. Pak začal „skutečný život“, vzdali jste to, ale místo toho jste tvrdili, že jste dospěli, a svůj sen jste přitom zcela opustili. Našli jste si výmluvy a říkali si, že chtít něco výjimečného je sobecké a nezralé,

a pochybovali jste o tom, zda vaše pocity v mládí byly vůbec skutečné.

Ale i tehdy jste věděli, že se mýlíte. Bez ohledu na to, jak rušný je váš život, jak jste zaneprázdněni, stále je ve vás něco, tichý hlásek, který šeptá ve chvílích klidu a láká vás do stínu neprožitého života. Budete-li pozorně naslouchat, ještě ho uslyšíte.

Kamkoli se podíváte, lidé nacházejí výmluvy, proč nedělají to, pro co se narodili. Někteří říkají, že „na tom pracuji“, zatímco jiní jen nezaujatě pokrčí rameny a řeknou, že se pořád snaží zjistit, čím budou, až vyrostou. Takové věty znějí nevinně, ale nevinné nejsou ani za mák. Jsme-li upřímní, mnozí z nás se cítí jako v kleštích, bezcílně se potácejí od jednoho zaměstnání ke druhému bez jasné představy, co by měli hledat, či dokonce co čekat. Přijali jsme místo v životě, které nám bylo přiděleno. *Je to, jak to je.* I když se snažíme přijmout realitu sebevíc, nenacházíme klid. Co nám přináší útěchu, když ne mlhavý pocit, že nejsme sami?

Při vstupu do nové éry lidské existence, s rostoucím průměrným věkem dožití a ve světě, který je díky novým technologiím čím dál pohodlnější, si lidé kladou stále hlubší otázky. Dochází nám, že způsob, kterým jsme dosud pracovali, už nefunguje. Továrny nerostou, ale zmenšují se. Nikdo už nepracuje čtyřicet let u jedné společnosti. Svět si žádá nový přístup k povolání a i my potřebujeme něco nového – nebo možná něco velmi starého.

Existuje cesta ke smysluplné práci, která vás nenutí se přizpůsobit a jít ve stopách kariéry svých rodičů nebo se zpronevěřit svým hodnotám. Žádný takový kurz jste nikdy neabsolvovali a nejspíš to bude jiné, než co vám o vaší budoucnosti tvrdili vaši učitelé, ale této cestě lze věřit. Život má větší smysl než jen to, co se vám přihodí, a povolání je víc než vaše pracovní doba.

Jak ale najdeme tuto cestu, která se zdá tak vzdálená?

Cesta popsaná v této knize je stará jako lidstvo samo. Je to cesta mistrů řemesla, staletí stará, která vyžaduje vytrvalost a odhodlání – uzounká cestička, kterou najdou jen někteří. Jdeme ve stopách počítačových vědců a správců národních parků, kteří procházejí stejným procesem jako světoznámí ilustrátoři, soucitní misionáři a úspěšní podnikatelé.

Někdy budete muset věřit svým instinktům a stejně jako ostatní udělat to, co je nepříjemné či dokonce bolestivé. Ale jak půjdete dál, můžete se držet značek na cestě, které vás bezpečně nasměrují tím správným směrem.

Cesta, která je tu popsána, není manuálem pro život. Je spíš plátnem, na které můžete přidávat vlastní zkušenosti. Není to vědecký experiment s předvídatelnými výsledky a není to další svépomocný program, který ve vás zanechá pocit pasivní inspirace.

Po přečtení stovek příběhů lidí, kteří našli své poslání, jsem identifikoval sedm společných rysů, jak je ilustrují následující kapitoly. Každá z kapitol, ve které je vylíčen příběh aspoň jednoho člověka, je založena na tématech, jimiž jsou:

1. uvědomění
2. uřednictví
3. praxe
4. objev
5. profese
6. mistrovství
7. odkaz

Můžete je všechny brát jako kroky, ale jsou to spíš stadia, která se překrývají, a jakmile se do nich pustíte, budou vás provázet po celý zbytek vašeho života.

Jakmile si například osvojíte disciplínu uvědomění, můžete ji uplatňovat ve fázi učednictví a průběžně v ní dál nacházet inspiraci. Totéž platí pro praxi – to je něco, co budete dál dělat i poté, co si danou dovednost osvojíte.

Nalezení vlastního poslání je proces. I když zpočátku můžete mít pocit, že je chaotický, vynoří se časem určitý řád. A pokud se odhodláte projít si těmito stadii, pozorně vnímat a vytrvat po celou cestu, budete mít něco cenného, na co můžete být hrdi.

Nelpět na tom, co mohlo být

„Část problému spočívá v tom, že lidé myslí na to, co mohlo být,“ řekl mi Eric Miller poté, co jsem po telefonu domluvil s jeho synem. „Co na tom záleží, jakou budoucnost mohl mít Garrett před sebou? Je to jedno. Tak to být nemůže. Takhle se věci mají a tímhle směrem se ubírají.“

V jeho hlase jsem zaznamenal stoický klid, který mu určitě dobře posloužil při více než desetileté péči o dítě se speciálními potřebami, nemluvě o jeho profesi zdravotníka a ošetřovatele. Dál mi vyprávěl o rozvodu, který následoval, a přiznal se, že vrtat se v tom, co mohlo být, člověka jen zdržuje od toho, aby žil svůj život tady a teď. Život je plný překvapení a nepomůže, když uvízneme v sebelítosti a snažíme se vrátit to, o co jsme přišli.

„Možná... spousta lidí má ten problém,“ dodal, „že neustále přemýšlejí o tom, co by se stalo, kdyby... Co na tom sejde? Prostě se to stalo takhle.“

Co by se ale nestalo, kdyby Garrett neonemocněl?

„To je docela jiná otázka,“ připustil a jeho hlas zněl najednou měkčeji. „O tom přemýšlíme neustále. Nic z tohohle by se nestalo. Můj život by se odvíjel úplně jinak.“

Nic z toho. Žádné triatlony, žádná nadace, kterou založili, bezpočet životů, které ovlivnili – nic z toho by se nestalo, kdyby Millerovu rodinu před patnácti lety nepostihla tragédie. Díky Garrettově nemoci je nyní Eric schopen podporovat jiné lidi způsobem, který by byl dříve nemožný. Při práci na jednotce intenzivní péče v nemocnici má neustále příležitost mluvit s lidmi, kteří se trápí.

„Vlivem toho, co si vytrpěl Garrett, jsem teď pro lidi věrohodný,“ říká.

Jakou naději nabízí těmto pacientům? Jaké povzbuzení pramení z jeho bolesti? Říká jim, aby drželi hlavu vzhůru, i když si myslí, že to nedokážou.

„Další lidé sledují váš život a... díky tomu, čím si procházíte, získávají sílu ve vlastním životě a pro boj s vlastními výzvami. Věřte mi: na vašem životě záleží, váš život je důležitý a dějí se věci, kterým ani vy sami plně nerozumíte.“

To udělal Eric a v tom podporuje svého syna: uvědomit si, že to, co se děje ve vašem životě právě nyní, je důležité, jakkoli to může být těžké. Jde o to, nečekat na tu správnou příležitost ani na to, až se situace zlepší, ale žít svůj život co nejlépe teď. Otázka, na kterou je život Garretta Rushe-Millera odpovědí, je tatáž, jakou si mnozí z nás bojíme položit: *Co se stane, když život, který nakonec budeme žít, nebude vypadat tak, jak jsme si ho plánovali?*

Každý z nás zažil v životě překvapení a komplikace, zklamání, které převrátilo naruby to, co si myslíme, že být mělo. A spíš než před životním cílem se ocitáme uprostřed naprostého chaosu. Když jsem poslouchal Garrettovo vyprávění, říkal jsem si, že rozdíl mezi výjimečnými lidmi a námi ostatními nesouvisí možná tolik s okolnostmi jako se způsobem uvažování. Možná můžeme všichni proměnit svůj život ve výjimečný příběh, pokud začneme své potíže vnímat jako příležitosti.

Nemůžeme mít kontrolu nad tím, co nám život přinese, ale můžeme mít kontrolu nad tím, jak na to zareagujeme. Možná budeme smysluplnému životu mnohem blíží, než kam by nás dovedlo jakékoli plánování. Abychom toho však dosáhli, musíme se vzdát představ o tom, co si zasloužíme, a přijmout to, co je. Tak se totiž možná dobereme k něčemu mnohem lepšímu, než co bychom si vůbec dokázali představit.

Váš život, i když není náhodný, je plný překvapení. Cílem této knihy je pomoci vám zjistit, co dělat, když vás něco zaskočí.

Část první

Příprava

Naslouchejte svému životu

Není to nic nového, víte to už dávno

Než mohu říct, co ode mě život chce,
musím mu naslouchat, abych zjistil, kdo jsem.

PARKER PALMER

Znát své poslání neznamena to „prostě vědět“. Musíte průběžně naslouchat, abyste odhalili klíče k tomu, co vám život sděluje. Uvědomění přichází s praxí.

Na chodbách nemocnice v Emory bylo toho dne obzvláště rušno, když Jody Nolandová směřovala davy návštěvníků k pokoji svého kamaráda. Procházela kolem lidí navštěvujících své blízké, když se jí do mysli vloudila otázka: *Jak se může něco tak strašného dít právě Larrymu?*

Larry Elliot se nedávno rozhodl změnit své životní priority a prodat svou úspěšnou živnost s pojištěním. Chtěl pomáhat hladovějícím dětem po celém světě. Začalo to tím, že pomáhal své ženě Bev v dětském domově v Alabamě, což ho přivedlo na vedoucí pozici v jiném dětském domově poblíž Atlanty. Přehazoval rychlosti na nové trase, o níž se domníval, že mu zajistí pracovní náplň v druhé půli života, ale měl mnohem méně času, než si byl vědom.

Larry a Bev se rozhodli udělat si dlouho očekávanou rodinnou dovolenou v Evropě. Byla to šance, že si spolu trochu užijí a upevní svůj vztah s dětmi. Byl to výlet, na který se všichni těšili.

Bolest se ozvala během letu do Itálie a začala jako pulzující bolest mezi spánky. Snímek z počítačové tomografie ve Florencii odhalil nežádoucí útvar v mozku a rodina byla nucena dovolenou předčasně ukončit. Během zpátečního letu musel pilot letět v nižší výšce, aby minimalizoval tlak v Larryho lebce. Operace byla naplánována na následující ráno. Ve 48 letech bojoval Larry s mozkovým nádorem.

Nebylo těžké najít jeho pokoj. Jody později vzpomíná ve své knize: „Byl to pokoj, před nímž se na chodbě shromažďovali lidé.“⁷ Nebylo v něm dost místa pro všechny kamarády,

které během života nasbíral. A navzdory bolesti se Larry snažil co nejlépe přivítat každou návštěvu.

Ten den se v jeho vzezření zračila určitá naléhavost. V jednom okamžiku požádal svou ženu, aby mu přinesla tužku a papír, což Jody připadalo divné. Později se zeptala Bev, co to mělo znamenat, a Bev jí vysvětlila, že Larry chtěl před operací napsat dopis každému ze svých dětí. Nevěděl, jestli operaci přežije, a chtěl jim vyjádřit svou lásku a ocenit u každého z nich to, v čem jsou jedineční a výjimeční.

Larry žil ještě devět měsíců, než boj s rakovinou nakonec prohrál.

Tentýž rok přišla Jody o dva ze svých dalších přátel, kteří mezi čtyřicítkou a padesátkou bez varování odešli. Smrt byla šokem pro každého. Jak Jody sledovala tři truchlící rodiny, došlo jí, jakou útěchu poskytla Larryho slova jeho rodině. Bylo jí líto dětí, které „neměly pochyb o lásce ze strany svých rodičů, ale zoufale jim chybělo ujištění a bezpečí plynoucích z fyzické přítomnosti“. Nemohla přestat myslet na dopis, který Larry napsal, a jak důležitý měl dopad.

Jody se začala dělit o Larryho příběh s ostatními. „Nemyslíte, že tohle je něco, co bychom pro své blízké měli udělat všichni?“ ptala se ve snaze probudit zájem. A mnozí odpovídali: „Ano, ale nejsem žádný spisovatel“ nebo „Ano, ale netuším, kde začít.“

„Jeden ze způsobů, jak poznat, čím můžeme druhé obdarovat,“ řekla mi Jody, „je, když něco, co nám připadá snadné, nepřipadá snadné ostatním. Říkala jsem si: Jak těžké to může být? Třeba s tím mohu ostatním lidem pomoci... Co připadá tak těžké tolika lidem, je pro mě snadné.“⁸

Nakonec tuto pobídku následovala.

Jody vytvořila program s názvem Nenechávej nic nevyřčené (*Leave Nothing Unsaid*) a napsala o něm knihu, která

pomáhá lidem různých věkových kategorií psát dopisy svým blízkým. Inspirovala ji Larryho smrt, ale tuto myšlenku zrealizovala, až když se rozhodla jednat. Říkala si, že někdo něco musí udělat. Nakonec jí došlo, že tím někým je ona.

V osmapadesáti letech začíná Jody Nolandová chápat, jak celý její život po celá desetiletí směřoval k tomuto okamžiku. Dělá to, pro co se narodila, a i když životní okolnosti byly těžké, dokonce bolestné, naučila se důležitou lekci. Po celou dobu ji život něčemu učil, dokonce i v bolesti. A kdyby tomu nevěnovala pozornost, mohla by tuto lekci propást.

Štěstí se přeceňuje

Jsou dva příběhy, které slýcháme, když jde o naplňování životních snů. Prvním je příběh o muži či ženě, kteří se sami vypracovali. V tomto příběhu sledujeme motivovaného člověka, který překonává všechny překážky a vzdoruje nepřízni, aby uspěl. Mnozí z nás věří, že to je jediný způsob, jak něčeho dosáhnout – tedy neochvějnou houževnatostí. Tento proces je prostý: stanovte si cíl, tvrdě pracujte a svého cíle dosáhnete. Můžete být, čímkoli chcete, dělat, cokoli chcete, musíte jen tvrdě pracovat. Nad svým osudem máte naprostou kontrolu. Život ale není vždy tak jednoduchý.

Ve filmu *Tajemství mého úspěchu* hraje Michael J. Fox mladého zbohatlíka jménem Brantley, který se snaží vyzrát na korporátní svět. Po opakovaném odmítnutí a během dalšího neúspěšného pracovního pohovoru vybuchne a řekne: „Kdekoli jsem dnes byl, všude bylo něco špatně: moc mladý, moc starý, moc malý, moc vysoký. Ať už je výhrada jakákoli, můžu to dát do pořádku. Můžu být starší, můžu být vyšší, můžu být čímkoli.“⁹

Stejně jako mnozí lidé, věřil i Brantley tomu, že pokud si to umane, může dosáhnout čehokoli. Nakonec si ale uvědomí,

že tajemství úspěchu spočívá v tom, že někdy dostat všechno, co chcete, nutně ke štěstí nevede.

Druhý příběh je opakem toho prvního. Místo abyste se k cíli dopracovali, máte ho předem daný. Co se má stát, stane se. Život se odvíjí navzdory tomu, co chceme. Nad ničím nemáme žádnou kontrolu, a když se nakonec ohlédnete za svým životem, zjistíte, že nemohl proběhnout jinak. Ale kam se podělo dobrodružství, pokud je všechno předem napsáno? A co ten bezpočet příběhů lidí na smrtelném lůžku, kteří něčeho litují? I když používáme slova jako „osud“ či „předurčení“, chceme věřit, že nad svými životy máme aspoň nějakou kontrolu. Musí existovat ještě jiný způsob.

První cesta naznačuje, že můžete být, čímkoli být chcete. Druhá pak že nemáte žádnou volbu. Možná však existuje třetí cesta. Co když je smyslem vašeho života víc než jen dostat, co chcete? Co když jsou některé věci, které nemůžete ovládat, ale i tak můžete dosáhnout změny tím, jak na tyto situace reagujete? Má váš život nějaký konkrétní smysl, nebo se jen všichni potácíme chaotickým vesmírem? Tyto otázky zaměstnávají každého, od náboženských akademiků po vědce a kariérní poradce. Podívejme se na ně tedy pragmaticky.

Víme následující. Mnozí lidé jsou ve své práci, kde tráví velké množství času, nespokojení. Nedávný průzkum zjistil, že pouze 13 % všech pracujících na světě jejich práce „baví“. Další 87 % má pocit, že je práce nezajímá a nenaplňuje.¹⁰ Tato čísla by nás neměla nijak překvapovat. Když nám kamarádka řekne, že svou práci nesnáší, nebo si příbuzný stěžuje na svého šéfa, nijak nás to nešokuje. Je to přijatelné chování. Jsme vedeni k tomu, abychom práci považovali za otročinu, nutné zlo, které snášíme výměnou za výplatní pásku. A to je problém.

Když jste v pasti, když plníte povinnosti, místo abyste šli za svým snem, nejste svým nejlepším já. To víme všichni. Proto

čím dál více lidí mění povolání. Snaží se, co mohou, aby byli šťastní, ale zoufale se jim to nedaří. Většina z nás to někdy udělala, tedy opustila jednu věc s příslibem něčeho lepšího. Když zjistíme, že další práce či vztah s sebou nese tytéž komplikace jako ten, z kterého jsme utekli, jsme zklamaní.

Možná na to ale jdeme úplně špatně. Možná ten nejhorší způsob, jak usilovat o štěstí, je snažit se být šťastný. Práce věhlasného rakouského psychiatra Viktora Frankla tuto myšlenku potvrzuje. Frankl, který přežil holocaust, měl s utrpením velmi osobní zkušenost a naučil se tak něco velmi důležitého. Tvrdil, že lidé nejsou naprogramováni na to, aby usilovali o potěšení a vyhýbali se bolesti. Naše nejhlubší touhy to jednoduše nenaplní. Hledáme něco většího, co nás přesahuje, a to *důvod být šťastní.*¹¹

V rámci své terapie se sebevraždnými pacienty a na základě vlastní zkušenosti z nacistického koncentračního tábora dospěl Frankl k tomu, že jsou tři věci, které dávají životu smysl: první je projekt; druhou je významný vztah; a třetí je pohled na utrpení jako spásu. Uvědomil si, že pokud lidé i za těch nejtěživějších okolností mají práci, kterou mohou dělat, něco, k čemu se mohou zítra vrátit, mají důvod žít další den. Frankla držel při životě rukopis, na kterém pracoval před nástupem do tábora, a naděje, že uvidí svou ženu. Po nějaké době tak začal být schopen ve své bolesti nacházet smysl. Protože měl práci, někoho, o kom věřil, že na něj čeká, a určitý postoj k utrpení, na rozdíl od jiných lidí přežil. Jeho vzpomínková kniha *A přesto říci životu ano* se stala jednou z nejpoblárnějších knih dvacátého století a ovlivnila miliony životů.¹²

To, co si často neuvědomujeme, je, že vytváření příběhu o sobě, dokonce o své bolesti, není ten správný přístup. Lpět na minulosti nebo upínat se k budoucnosti vám k pocitu naplnění nepomůže. Způsob, jak přemoci pocit bezsmyslnosti,

nespočívá podle Frankla v tom, že se zaměříme na problém. Spočívá v tom, že najdeme lepší rozptýlení. Což jinými slovy znamená, že se musíte přestat snažit být šťastní. Nechceme ale být všichni šťastní? Možná ne. Život je příliš krátký, než abychom dělali to, na čem nezáleží, abychom plýtvali časem na věci, které k ničemu nevedou. To, co všichni chceme, je, aby náš čas na zemi měl nějaký smysl. Můžeme se rozptylovat potěšením jen po určitou dobu, než si začneme říkat, k čemu to celé je. Pokud chceme být skutečně spokojeni, musíme se povznést nad svá malicherná přání a dělat, co se od nás žádá. Toto volání uslyšíme, když bolest přijmeme, ne když se jí budeme vyhýbat.

Tragédie jsou naneštěstí nevyhnutelné. Zlé věci se stávají i dobrým lidem, ať už si je přejeme, či nikoli. Avšak to, co určuje náš osud, není to, jak úspěšně se vyhneme těžkostem, ale co uděláme, když se objeví. Bolest a utrpení jsou sice překážky, které nám nahánějí strach, ale nejsou dost silné, aby nám zabránily naplnit svůj účel. Ve skutečnosti to mohou být samotné katalyzátory takových zjištění.

To je lekce, kterou dostala Jody Nolandová od svého přítele Larryho a na kterou téměř zapoměla, když její vlastní muž ležel na smrtelné posteli.

Dobry druh strachu

Strach je mocny prostredok odstrašovani, ale muze byt i velmi ucinny motivujicim faktorem. Strach ze selhani či odmítnuti muze byt nezdravy a iracionální, ale strach z toho, že neřekneme svým blízkým, jak moc nám na nich záleží, je důležitý. Takže ne všechen strach je špatný. Někteří lidé však dovolí, aby jim strach řídil život. Vyhýbají se riziku v naději, že sníží možnost neúspěchu, a nakonec se pohybují pryč od svého

poslání. Trik je v tom vědět, kdy svému strachu naslouchat, a kdy ne.

V roce 2009 si Mike Noland, Jodyin manžel, vyslechl diagnózu čtvrtého stadia rakoviny. Jody začala hledat na internetu všechno o jeho prognóze. Došlo jí, jak málo času mu zbývá, a tak se začala připravovat na nevyhnutelné. Mike to ale viděl jinak.

Jeho způsobem zvládnání bylo nevyhnutelnost smrti popřít. Slovy Jody „dělal mrtvého brouka“ a odmítal si připustit realitu. O svém stavu nic nečetl, doktorů se na nic neptal a žil svůj život dál jako obvykle – pochopitelně až na pravidelnou léčbu chemoterapií a ozařováním.

„Uprostřed toho všeho,“ řekla mi Jody, „se zajímal o své klienty, a jestli je čas prodat firmu. Tím, že to dělal, přijímal jistý ortel smrti. Den, kdy byla smlouva podepsána, začal mít problémy s myšlením.“

Když jsem mnoho let poté poslouchal Jodyino vyprávění po telefonu, stále jsem v jejím hlase zaznamenával bolest. Cítil jsem, jak je naléhavá. Prosila Mikea, ať svým dětem napíše dopis, což bylo gesto, které výrazně ovlivnilo dopad dramatických událostí v Larryho rodině. Gesto jejího kamaráda ji natolik dojalo, že začala pomáhat ostatním a vedla kurzy psaní dopisů, které umožňovaly lidem vyjadřovat podporu svým blízkým. Chtěla, aby se její rodině dostalo stejné útěchy, kterou poskytovala cizím lidem. Její muž to však odmítal. Nechtěl věřit, že rakovina je tak vážná. A po týdnech, kdy se ho snažila přesvědčit a dokonce napsala dopisy za něj, to nakonec Jody vzdala a rozhodla se poskytnout útěchu svému manželovi po dobu, která mu zbývala.

Mike podlehl rakovině rychle. Do tří měsíců od stanovení diagnózy byl mrtvý a nikdy nezačal psát jediný dopis. Po pohřbu se jeho dcera Nancy zeptala Jody, jestli napsal nějaké

dopisy jako ty, které její nevlastní matka pomáhala psát ostatním. Jody měla pocit, že selhala. Veškeré její povzbuzování a příležitostné rýpání nijak nezabraly. Věděla, jakou má psaní dopisů moc, jaký dopad může mít pár povzbudivých slov. Pro Nancy tu ale žádný dopis nebyl, žádné slovo útěchy od zesnulého otce, a žádný už nebude.

Po Mikeově smrti si Jody říkala, jestli má s kurzy psaní dopisů pokračovat, nebo ne.

„Bezprostředně poté jsem si řekla, že bych s tím měla přestat,“ vzpomíná ve své knize. „Jak můžu radit ostatním, když jsem ve vlastní rodině tak selhala?“ Pochybovala o tom, jestli je toto nakonec její poslání. „Opravdu jsem si myslela, že jsem to pochopila špatně.“

Jody rozdala pracovní sešity, které vytvořila, nechala si na památku jen jeden a oddala se truchlení.

O rok později jí zavolal jeden muž a ptal se na kopii pracovního sešitu. Nejlepší kamarádka jeho ženy umírala na rakovinu prsu a chtěla svým dvěma dcerám napsat dopis. Zoufale to chtěla udělat, ale nevěděla, jak začít a co říct. Jody vysvětlila, že už kurzy nevede, ale poslala té ženě svůj poslední pracovní sešit. „Její smrt byla tak blízko,“ píše, „že pro knihu poslali kurýra.“

O pár týdnů později dostala Jody děkovný dopis. Protože její pracovní sešit pomohl umírající matce vyjádřit svou lásku jejím dvěma dcerám, byla schopna strávit několik posledních týdnů svého života v klidu. Jody se rozplakala. Celou tu dobu se bála, že selhala, že to zkusila, ale nepodařilo se jí to, ale teď pochopila, o co tu skutečně jde. Věděla, že to, čeho se má bát nejvíc, je, že nebude reagovat na volání, které uslyšela, bez ohledu na to, jak moc to bolí.

„Budu radši, když do toho půjdu a selžu, než když to nezkusím,“ řekla.